

távkami na kulturní akce spolu s reklamou na zboží a služby, jež bude vystavěna na stejné technologii.

Přínosy a ztráty data retention - kritická reflexe společného soužití

Jan Vobořil* 1

Abstrakt:

Příspěvek se kriticky věnuje problematice zpracování a využívání provozních a lokalizačních údajů (data retention) v evropských zemích. Zejména se zaměřuje na problematiku implementaci směrnice o data retention (2006/24/ES) a na praktické výsledky využívání dat při vyšetřování trestné činnosti.

Abstract:

This paper critically discusses the issue of processing and use of traffic and location data (data retention) in European countries. In particular, it focuses on the problematic implementation of the Directive on data retention (2006/24/EC) and the practical use of the retained data in criminal investigations.

Klíčová slova:

data retention, směrnice 2006/24/ES

Keywords:

data retention, EU Directive 2006/24/EC

Uchovávání a využívání provozních a lokalizačních údajů o elektronických komunikacích se stalo v posledních několika letech jedním z hlavních témat ochrany soukromí nejen v Evropě, ale na celém světě. Kritika národních úprav vychází nejen od občanských iniciativ nebo poskytovatelů služeb elektronických komunikací, ale stále častěji i od ústavních soudů. Když český ústavní soud v březnu 2011 rozhodl o tom, že česká úprava uchovávání a využívání provozních a lokalizačních údajů o elektronické komunikaci v zákoně o elektronických komunikacích implementující směrnici 2006/24/ES (dále jen „Směrnice“), o uchovávání údajů je v rozporu s čl. 10 odst. 3 a čl. 13 Listiny², jednalo se již o několikáté podobné rozhodnutí ústavních soudů v zemích Evropské unie.³ Z cizích rozhodnutí je možné zmínit zrušení povinnosti preventivního uchovávání provozních a lokalizačních údajů nejvyšším soudem Argentiny v roce 2009.⁴

Proč je právě data retention vnímáno tak citlivě?

* voboril@iure.org, Iuridicum Remedium, o.s.

1 Příspěvek byl přednesen v rámci konference Česká práva a informační technologie 2011.

2 Nález Ústavního soudu ze dne 22. března 2011 sp. zn. Pl. ÚS 24/10

3 Národní implementace byly dále zrušeny v Německu, Rumunsku a Bulharsku, zatím neprojednané návrhy na zrušení národní úpravy byly podány v Maďarsku a Polsku. Národní implementace byla označena za nezákonnou Nejvyšším soudem na Kypru. Irský Nejvyšší soud pak vznesl v květnu 2010 předběžnou otázku týkající se souladu směrnice s Listinou základních práv EU k Evropskému soudnímu dvoru.

4 Dostupné z: <http://www.jufejus.org.ar/assets/files/ACTIVIDADES/Relatores/HALABI.pdf>

Vypůjčím si slova Evropského inspektora osobních údajů Petera Hustinx, který označil Směrnici za nájizvazivnější nástroj zásahu do soukromí, který byl kdy v EU přijat, pokud jde o rozsah zásahu a množství osob, kterých se týká.⁵ To, že se jedná skutečně o obrovské objemy dat lze doložit například případem Dánska, kde v roce 2009 poskytovatelé uchovávaly více než 450 miliard provozních a lokalizačních údajů, tedy okolo 82 000 údajů o každém Dánovi.⁶ Směrnice byla do současné doby implementována většinou státní Evropské unie a je na čase vyhodnotit přínosy a ztráty těchto národních úprav. V dubnu 2011 se o to pokusila Evropská komise ve své hodnotící zprávě.⁷ Vydání zprávy bylo odkládáno od září 2010 a Komise se opakovaně pokoušel získat od členských států relevantní data, která by dokládala nezbytnost Směrnice. Členské státy měly Směrnici implementovat do 15. září 2007 s výjimkou povinností týkajících se uchovávání údajů o připojení k internetu, elektronické poště a internetové telefonii, kde bylo možno implementaci odložit o 18 měsíců. Do vydání zprávy neproběhla implementace v Švédsku a Rakousku. Jestliže v Rakousku byla nakonec po nátlaku Evropské komise úprava data retention přijata⁸, tak ve Švédsku je implementace Směrnice přes hrozící penalizaci ze strany Evropského soudního dvora odmítána. Podle názoru švédské vlády není implementace směrnice nezbytná a z toho důvodu by se jednalo o neproporcionální zásah, který by byl v rozporu s Evropskou úmluvou o lidských právech základních svobodách a Listinou základních práv EU.⁹ V současné době neimplementovaly Směrnici také tři státy, v nichž došlo ke zrušení úpravy ústavními soudy, a totiž Rumunsko, Německo a Česká republika. V těchto státech, včetně České republiky, probíhají přípravy nové legislativy. Pokud jde o ČR, tak v současné době (tzn. říjen 2011) probíhá vypořádání připomínek k návrhu předloženému Ministerstvem vnitra.¹⁰

Ačkoli většina států Směrnici implementovala, tak se národní úpravy značně liší. Evropská komise potvrdila, že většina států používá údaje nad rámec směrnice o data retention, což má negativní dopad na harmonizaci úprav. Příčinou pak je nejen existující možnost uchovávat a využívat tato data dle úvahy jednotlivých států, kterou přinesl čl. 15 směrnice o e-soukromí (97/66/ES), omezené v zásadě pouze zásadou proporcionality, ale i nejednoznačné formulace a nedostatečná úprava některých problémů ve Směrnici. Jedním ze

5 Dostupné z: http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/EDPS/Publications/Speeches/2010/10-12-03_Data_retention_speech_PH_EN.pdf

6 Center for democracy and Technology, Data retention mandates: A threat to privacy, free expression and business development, New York 2011, s. 8, dostupné z: http://cdt.org/files/pdfs/CDT_Data_Retention_Paper.pdf

7 Evropská komise, Hodnotící zpráva o směrnici o uchovávání údajů (2006/24/ES), Brusel 18.4.2011, dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0225:FIN:CS:PDF>

8 EDRI, Data Retention has arrived in Austria, Edri-gram 9.9, 4.5.2011, dostupné z: <http://www.edri.org/edriagram/number9.9/austrian-data-retention-law>

9 EDRI, Sweden argues that transposing data retention directive is unnecessary, Edri-gram 9.17, 7.9.2011, dostupné z: <http://www.edri.org/edriagram/number9.17/sweden-contests-data-retention-unnecessary>

10 Návrh dostupný z: <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf?pid=RACK8KS9PFK>

základních problémů se ukázala být chybějící definice závažných trestných činů, pro jejichž vyšetřování, odhalování a stíhání měly být údaje v souladu s čl. 1 Směrnice využívány. Některé státy omezily okruh trestných činů u nichž lze údaje využívat buď výčtem nebo minimální trestní sazbou. Některé státy naopak využívají údaje k odhalování všech trestných činů, případně také pro jejich prevenci nebo další účely týkající se národní bezpečnosti.¹¹ Rozdílnost účelů, k nimž jsou data využívána, vede i k různému okruhu subjektů, které k nim mají přístup. Prakticky ve všech státech je to policie a státní zástupci, často jsou to také zpravodajské služby, ale i daňová nebo celní správa či pohraniční úřady.¹² V České republice má k údajům přístup vedle Policie například i Česká národní banka, a to bez jakýchkoli zákonných omezení, což je jen těžko odůvodnitelné.

Rozdílná je i doba povinného uchovávání údajů, kterou směrnice stanovila na 6 měsíců až 2 roky. Většina států ukládá tuto povinnost na 6 měsíců nebo 1 rok. Z údajů dodaných státy přitom vyplývá, že 86% žádostí požadovalo údaje mladší 6 měsíců a asi 67% mladší 3 měsíců.¹³ Starší údaje byly vyžadovány dle vyjádření členských států více v případech vyšetřování internetové kriminality nebo závažné či sériové trestné činnosti.

Zcela rozdílný je v jednotlivých státech počet případů, v nichž došlo k vyžádání provozních a lokalizačních údajů. Informace získala komise na základě povinných hlášení jednotlivých poskytovatelů služeb elektronických komunikací. Vůbec nejvíce žádostí bylo v roce 2009 podáno v Polsku (1 048 318). Pokud jde o počet žádostí v přepočtu na počet obyvatel, tak bylo nejvíce žádostí podáno v České republice (280 271). Vysoký počet je ze strany zemí jako Česká republika, Polsko nebo Lotyšsko vysvětlován tím, že u mobilní telefonie se žádosti podávají všem velkým mobilním operátorům současně a tedy skutečný počet žádostí je podstatně nižší.¹⁴ V případě České republiky nicméně v roce 2009 nemohlo být vyhověno pouze 10 446 žádostem, je tedy otázka nakolik paralelní podání žádostí ke všem telefonním operátorům výsledky skutečně zkruslovalo.¹⁵

Většina států se podle názoru Evropské komise shodla, že využívání provozních a lokalizačních údajů je potřebné při odhalování trestné činnosti. Jak ale poukázal Evropský inspektor osobních údajů, tak se k otázce této potřebnosti vyjádřilo pouze 9 států z 27 a interpretovat jejich pohled jako názor většiny států je tedy chybné.¹⁶ Státy, které se k potřebnosti data retention vyjádřily uvedly konkrétní případy, kdy byly údaje využity a přispěly k vyšetření trestného činu. Zároveň

konstatovaly, že v řadě případů došlo k vyloučení podezření ze spáchání trestného činu, aniž by musely být využity invazivnější zásahy do soukromí, jako domovní prohlídka nebo odposlechy.¹⁷ Dozvíme se nicméně spíše o případech, kdy provozní a lokalizační údaje byly důležité při objasnění trestné činnosti, než o případech, kdy jejich využití bylo pro vyšetření daného trestného činu nezbytné a nenahraditelné a mohlo tak jediné splňovat zásadu proporcionality zásahu do práva na soukromí formulovanou například v čl. 8 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Na možnost zaměnění této dvojí role provozních a lokalizačních údajů upozornila v předvečer zveřejnění zprávy Komise ve své stínové zprávě nevládní organizace EDRi nebo ve svém vyjádření Peter Hustinx.¹⁸ Statistiky trestné činnosti navíc dokládají, že využívání provozních a lokalizačních údajů nemělo na snížení míry kriminality nebo na zvýšení její objasnenosti zásadnější vliv. To dokazuje mimo jiné statistiky Spolkového úřadu vyšetřování SRN.¹⁹ Podobný dopad lze zjistit i porovnáním statistik kriminality Ministerstva vnitra před zavedením povinnosti uchovávat provozní a lokalizační údaje (tzn. před rokem 2005) a po zavedení této povinnosti.²⁰ Na nedostatečnost důkazů prokazujících přínosy data retention poukázal Evropský inspektor ochrany údajů ve svém kritickém vyjádření k evaluační zprávě Komise.²¹

Evropská komise se nezabývala případy zneužití uchovávaných údajů, ačkoli se tyto již objevily. V České republice došlo k neoprávněnému vyžádání osobních údajů desítek osob, zejména politiků nebo podnikatelů, včetně předsedy Ústavního soudu nebo osob z okolí prezidenta republiky, příslušníkem cizinecké policie.²² V Polsku policie a tajné služby neoprávněně vyžadovaly údaje o telekomunikaci nezávislých žurnalistů.²³ V Německu neoprávněně využíval uchovávané údaje o desítkách osob Deutsche Telekom.²⁴ Na možnost zneužití lokalizačních údajů ukazuje případ z Bělo-

17 Evropská komise, Hodnotící zpráva o směrnici o uchovávání údajů (2006/24/ES), Brusel 18.4.2011, s.24

18 EDRi, Shadow evaluation report on the Data Retention Directive (2006/24/EC), Brusel 17.4.2011, s. 11, dostupné z: http://www.edri.org/files/shadow_drd_report_110417.pdf; Opinion of the European Data Protection Supervisor on the Evaluation report from the Commission to the Council and the European Parliament on the Data Retention Directive (Directive 2006/24/EC), Brusel 31.5.2011, s. 11

19 Dostupné z: http://www.vorratsdatenspeicherung.de/images/schaubilder_wirksamkeit_vorratsdatenspeicherung_2011-01-26.pdf

20 Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx>

21 Opinion of the European Data Protection Supervisor on the Evaluation report from the Commission to the Council and the European Parliament on the Data Retention Directive (Directive 2006/24/EC), Brusel 31.5.2011, s. 9, dostupné z: http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2011/11-05-30_Evaluation_Report_DRD_EN.pdf

22 Policista nelegálně sháněl výpisy mobilů, špehoval i Rychetského, iDnes 18.6.2011, dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/policista-nelegalne-shanel-vypisy-mobilu-spehoval-i-rychetského-phy-/krimi.aspx?c=A110617_225431_krimi_abr

23 Arbeitskreis Vorratsdatenspeicherung, There is no such things as secure data, s.32, dostupné z: http://wiki.vorratsdatenspeicherung.de/images/Heft_-_es_gibt_keine_sicheren_daten_en.pdf

24 Evropská komise, Hodnotící zpráva o směrnici o uchovávání údajů (2006/24/ES), Brusel 18.4.2011, s. 26

11 Evropská komise, Hodnotící zpráva o směrnici o uchovávání údajů (2006/24/ES), Brusel 18.4.2011, s. 7

12 Tamtéž, s.10

13 Tamtéž, s.23

14 Evropská komise, Hodnotící zpráva o směrnici o uchovávání údajů (2006/24/ES), Brusel 18.4.2011, s.22

15 Tamtéž, s.40

16 Opinion of the European Data Protection Supervisor on the Evaluation report from the Commission to the Council and the European Parliament on the Data Retention Directive (Directive 2006/24/EC), Brusel 31.5.2011, s. 8, dostupné z: http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2011/11-05-30_Evaluation_Report_DRD_EN.pdf

ruska, kdy si policie od operátorů vyžádala výpis z BTS stanic v místě protivládních demonstrací a takto zjišťovala totožnost osob, které se těchto demonstrací účastnily a následně byly vyšetřovány.²⁵ Na řadu nových rizik spojených s uchováváním údajů a nejednotnost přijatých opatření pro zabezpečení údajů upozornila například pracovní skupina pro ochranu údajů WP 29. Řada bezpečnostních děr byla odhalena například u malých providerů. WP29 upozornila také na nebezpečí využívání údajů poskytovateli pro další invazivnější účely.²⁶

Evaluační zpráva se pouze v krátkosti zabývá možnými alternativami data retention a to zejména tzv. zajišťováním údajů, známým také jako „quick freeze“, respektive jeho rozšířenou mutací „quick freeze plus“.²⁷ A to přesto, že Evropský soudní dvůr ve věci *Schecke v. Land Hessen* na konci roku 2010 konstatoval, že musí být vždy zvažovány méně invazivní alternativy, které mohou vést k srovnatelným výsledkům.²⁸ Zajišťování údajů se liší od uchovávání údajů zejména tím, že při něm nejsou uchovávány plošně údaje o veškeré komunikaci, ale jsou uchovávány pouze údaje o komunikaci podezřelých osob. Uchovávání tak začíná až ve chvíli, kdy o toto požádá oprávněný orgán, podobně jako je tomu například u odposlechů. Tento model lze dále rozšířit o využívání údajů, kterými poskytovatelé služeb disponují v souvislosti s jejich činností, takovými údaji mohou být třeba údaje potřebné k vyúčtování služeb. Se zajišťováním údajů počítá Úmluva Rady Evropy o kyberkriminalitě z roku 2001. Využívá se například v Kanadě, Argentíně, Jižní Africe, Švédsku, Japonsku nebo USA.²⁹ Evropská komise ve své zprávě odmítá systém zajišťování údajů jako nedostatečný, aniž by ale analyzovala případy zemí, v nichž systém „quick freeze“ jako alternativa k data retention funguje. Komise se také nijak nezabývala porovnáním situace v zemích, kde došlo ke zrušení národní implementace Směrnice v době, kdy byly údaje uchovávány, a v době, kdy již uchovávány nebyly a využívání provozních a lokalizačních údajů jako důkazního materiálu se podstatně omezilo, zejména v Rumunsku a Německu.³⁰

25 Dostupné z: <http://charter97.org/en/news/2011/1/12/35161/>

26 WP29, Report 01/2010 on the second joint enforcement action: Compliance at national level of Telecom Providers and ISPs with the obligations required from national traffic data retention legislation on the legal basis of articles 6 and 9 of the e-Privacy Directive 2002/58/EC and the Data Retention Directive 2006/24/EC amending the e-Privacy Directive, Brusel 13.7.2010, s. 11, dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2010/wp172_en.pdf

27 Evropská komise, Hodnotící zpráva o směrnici o uchovávání údajů (2006/24/ES), Brusel 18.4.2011, s. 6

28 Rozsudek Evropského soudního dvora, Volker a Markus Schecke Hartmut Eifert v. Land Hessen, spojené věci C 92/09 a C 93/09, 9.11.2010

29 Center for democracy and Technology, Data retention mandates: A threat to privacy, free expression and business development, New York 2011, s. 15, dostupné z: http://cdt.org/files/pdfs/CDT_Data_Retention_Paper.pdf

30 Například v případě České republiky v roce 2011 před nálezem Ústavního soudu, který zrušil povinnost údaje uchovávat a byl vnesen krátce před zveřejněním zprávy Komise, byly v měsíci březnu vyžádány ze strany Policie ČR provozní a lokalizační údaje v 24 704 případech. V červnu 2011 po zrušení příslušné úpravy v zákoně o elektronických komunikacích se ale už jednalo pouze o 1633 žádostí. (Odpověď Policejního prezidia České republiky občanskému sdružení Iuridicum Remedium, 27.9.2011)

Zajímavá je i skutečnost vyplývající z evaluační zprávy Komise, že nejsou prakticky vůbec využívány provozní a lokalizační údaje vyžádané z jiných států EU. Podle údajů členských států se méně než 1% žádostí týkalo údajů držených v jiném členském státě.³¹ Komise také konstatovala, že Směrnice nedosáhla svého cíle harmonizovat podmínky pro poskytovatele elektronických komunikací v rámci EU.³² Rozdílná je doba uchovávání, kategorie uchovávaných údajů, okruh oprávněných subjektů, ale i praxe placení nákladů na uchovávání údajů.³³ Přitom právě harmonizace vnitřního obchodu měla být hlavním účelem přijetí Směrnice. Je tedy otázkou jestli vůbec je nutné řešit otázku uchovávání provozních a lokalizačních údajů na evropské úrovni pokud k přeshraničnímu vyžadování údajů nedochází a harmonizace povinností poskytovatelů je nefunkční. Případně jestli by nebylo dostačující nastavit pouze maximální rozsah údajů, maximální dobu uchovávání, minimální omezení pro využívání údajů atd. Tedy takovou úpravu, která by ponechávala členským státům otevřenou možnost provozní a lokalizační údaje neuchovávat vůbec a stavěla by pouze limity tomu, aby státy data retention neutilizovaly neproporcionálně. Tím by se mimo jiné vyřešila i choulostivá otázka donucovací procedury k implementaci Směrnice, která byla použita vůči státům jako Rakousko nebo Švédsko, které implementaci odmítaly s odkazem na pochybnosti o slučitelnosti Směrnice s právem občanů na soukromí.

Vyhodnocení praktických dopadů národních implementací Směrnice nadále pokračuje. Evaluační zpráva Komise byla jen jakýmsi vstupním dokumentem, který lze považovat podle mého názoru za nedostatečný. V každém případě je zřejmé, že Směrnice, pokud nebude zcela zrušena, což je Komisí odmítáno, bude muset být zásadním způsobem změněna. Komise by měla státy znovu oslovit s požadavkem na dodání relevantních dat, zejména statistických, která by dokládala pozitivní výsledky pro prevenci a vyšetřování trestných činů. Měla by být přitom zvažována skutečnost, byť to jistě není snadné, zda využití těchto údajů bylo skutečně nezbytné nebo se dalo nahradit méně invazivními vyšetřovacími metodami. Mělo by dojít k pečlivému zvážení nezbytnosti uchovávání každé kategorie osobních údajů zvláště, stejně jako k nastavení podmínek využívání těchto údajů, protože již dnes je zřejmé, že různé typy údajů jsou využívány různým způsobem a potom i test proporcionality jejich uchovávání ve vztahu k právu na soukromí nemusí dopadnout vždy stejně. Měly by být pečlivě zváženy možné alternativy, zejména po podrobné analýze situace v zemích, kde není povinné uchovávání provozních a lokalizačních údajů zavedeno. Mělo by být jasně definováno při vyšetřování jakých trestných činů mohou být údaje využívány a jaké orgány k nim mají mít přístup. Podrobněji by měly být upraveny podmínky zabezpečení uchovávání provozních a lokalizačních údajů. Je otázkou zda by do doby, kdy budou potřebné

31 Evropská komise, Hodnotící zpráva o směrnici o uchovávání údajů (2006/24/ES), Brusel 18.4.2011, s. 23

32 Tamtéž, s. 28

33 Tamtéž, s. 27

změny přijaty měla být vynucována implementace Směrnice po státech, které zatím (a nebo už) národní úpravou nedisponují. Tyto státy by pak měly zvážit, zda do vyřešení výše nastíněných problémů, budou pokračovat v přípravě národní implementace. To je v současné době i případ České republiky.

Data Retention ve Spojených státech

Eva Fialová* 1

Abstrakt:

Častým argumentem odpůrců evropské směrnice o data retention je neexistence uchování provozních a lokalizačních údajů ve Spojených státech. V USA skutečně jednotná zákonná úprava data retention neexistuje. Povinnost uchovávat údaje je upravena zvláštními zákony. I když je pravdou, že některé údaje uchovávány být nemusí, již několikrát byl předložen návrh zákona, jenž povinnosti poskytovatelů významně rozšiřuje. Tento příspěvek se bude zabývat právní úpravou data retention ve Spojených státech.

Abstract:

Opponents of European Data Retention Directive frequently claim the non-existence of retention of traffic and localization data in the United States. In USA there does not exist a cohesive legal regulation of the data retention. The obligation is laid down by particular acts. Albeit, some data need not to be retained, the Congress introduced a bill significantly extending the obligations of providers. This paper deals with the legal regulation of the data retention in the United States.

Klíčová slova:

Data retention, Spojené státy

Keywords:

Data Retention, The United States

I. Úvod

Uchování provozních a lokalizačních údajů neboli data retention je v současné době nejen v České republice, ale i v dalších státech Evropské unie intenzivně diskutované téma, jež vyvolává emoce na straně zastánců i odpůrců. Právní úprava uchování údajů o skutečném telefonním či internetovém spojení nedoznává změn pouze v Evropě, nýbrž i ve Spojených státech amerických. V těchto měsících čeká v Kongresu na schválení již druhý návrh zákona prikazující poskytovatelům internetových služeb uchovávat údaje o internetové komunikaci. Tento článek se zabývá platnou právní úpravou data retention ve Spojených státech a legislativními návrhy mající za cíl povinné uchování rozšířit o další údaje.

II. Ochrana soukromí a osobních údajů v USA

* evafialova@mail.muni.cz, ÚPT PrF MU

1 Příspěvek byl přednesen v rámci konference Česká práva a informační technologie 2011.

Nejprve je třeba zmínit, že zásahy vlády (*government*) do soukromí jednotlivce jsou vnímána jako větší ohrožení svobody jednotlivce než zásahy soukromými subjekty.² Ústavně není právo soukromí výslovně zakotveno. Ochrana soukromí se odvozuje ze Čtvrtého dodatku Ústavy Spojených států. Podle něho nesmí být osobní, domovní svoboda, písemnosti a majetek narušovány neoprávněnými prohlídkami a zabavováním.³

Nejvyšší soud Spojených států již několikrát posuzoval ústavnost zpracovávání údajů vztahujících se k určité osobě. V případě *United States v. Miller*⁴ rozhodl Nejvyšší soud o ústavní ochraně bankovních údajů, jenž banka poskytla státním orgánům vedoucím trestní řízení proti panu Millerovi z důvodu krácení daně. Podle soudu nemůže mít ten, kdo svěří informace, jež nejsou označeny jako důvěrné, třetí osobě, ve vztahu k těmto informacím legitimní očekávání soukromí (*legitimate expectation of privacy*). Takovéto informace nepoživají ochrany Čtvrtým dodatkem.

Čtvrtý dodatek se nevztahuje ani na čísla vytáčená uživatelem telefonní stanice. Nejvyšší soud o tom rozhodl v případě *Smith v. Maryland*,⁵ jenž se týkal otázky oprávněnosti zaznamenávání volaných telefonních čísel telefonní společností na žádost státního orgánu. Ani ve vztahu k vytáčeným číslům neexistuje legitimní očekávání soukromí.

Legitimní očekávání soukromí nemůže mít ani majitel mobilního telefonu. Podle *U.S. District Court for the District of Columbia* si rozumný spotřebitel musí být vědom skutečnosti, že se mobilní telefon připojuje k různým anténám. Díky tomu si musí také uvědomovat, že poskytovatel má přesné údaje o poloze konkrétního telefonu. Údaje o poloze mobilního zařízení analogicky k případu *Smith v. Maryland* nespádají pod ochranu Čtvrtého dodatku. Z toho podle soudu vyplývá, že státní orgány nemusí mít k jejich získání zvláštní povolení (*search warrant*).⁶

Zde je na místě poznamenat, že český Ústavní soud se k soukromé povaze údajů o telefonické komunikaci vyjádřil v opačném smyslu. Podle něj je soukromí každého člověka hodno ochrany nejen ve vztahu k vlastnímu obsahu podávaných zpráv, ale i ve vztahu k výše uvedeným údajům. Článek 13 Listiny zakládá podle Ústavního soudu ochranu tajemství volaných čísel a dalších souvisejících údajů, jako je datum a čas hovoru, doba jeho trvání a v případě volání mobilním telefonem i označení základových stanic zajišťujících hovor.⁷

Zatímco tedy zpracovávání osobních údajů ve veřejném sektoru podléhá zákonným normám,

2 WHITMAN, J.Q. The Two Western Cultures of Privacy: Dignity versus Liberty. *The Yale Law Journal*. 2004, sv. 113, s. 81.

Dostupné z: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=476041>.

3 The right of the people to be secure in their persons, houses, papers, and effects, against unreasonable searches and seizures, shall not be violated, and no Warrants shall issue, but upon probable cause, supported by Oath or affirmation, and particularly describing the place to be searched, and the persons or things to be seized.

4 *United States v. Miller* 425 U. S. 435 (1976).

5 *Smith v. Maryland* 442 U. S. 735 (1979).

6 *U.S. District Court for the District of Columbia*, Misc. No. 11-449 (JMF/RCL) ze dne 3. října 2011.

7 IV.ÚS 1556/07.